

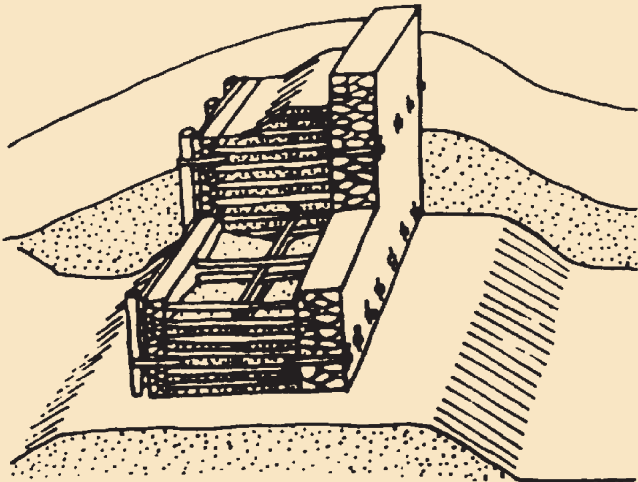
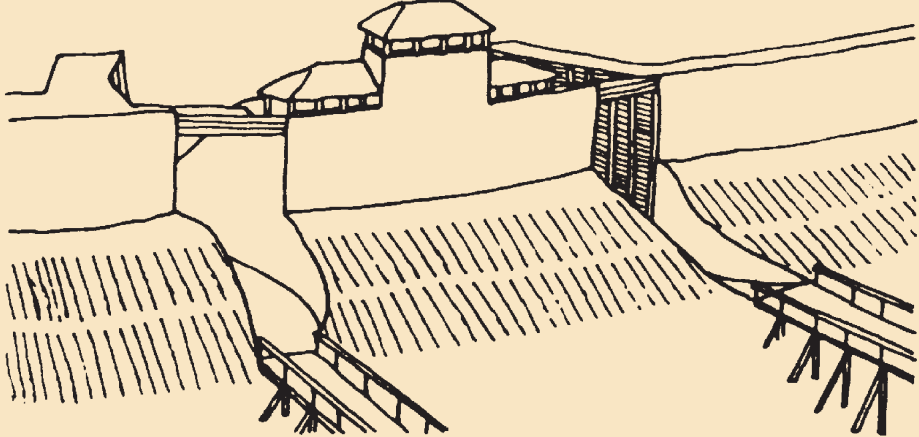
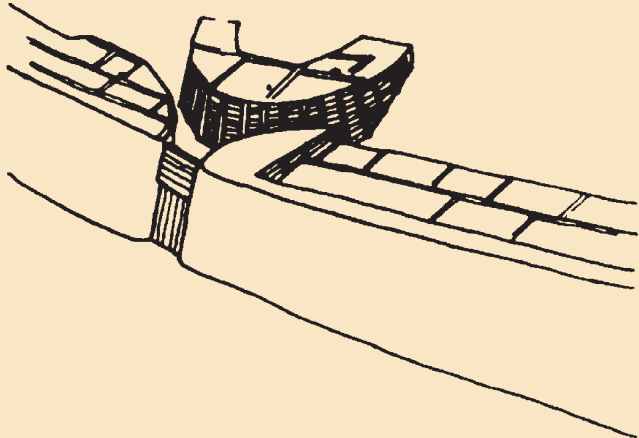
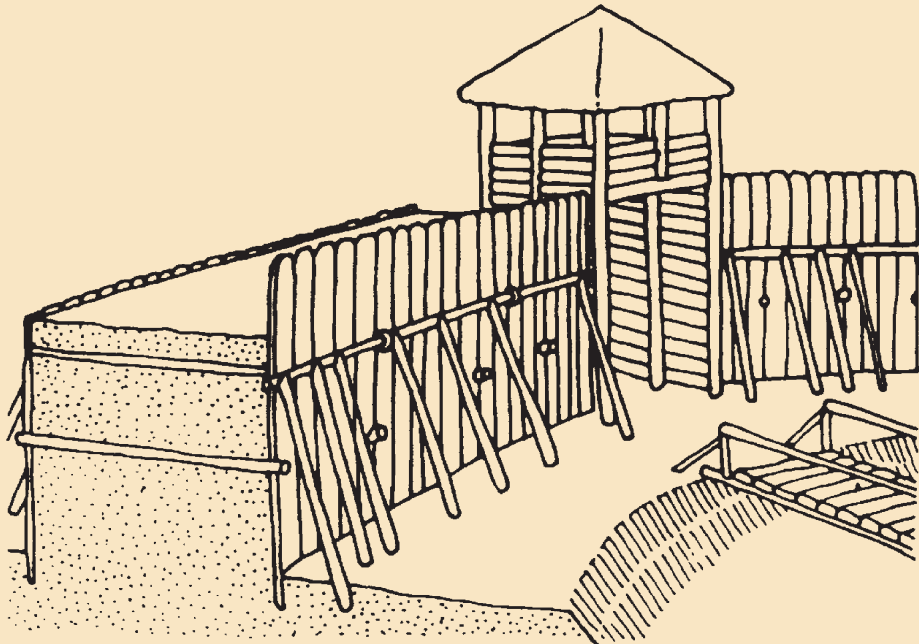
Krize přemyslovských Čech okolo roku 1000

Josef Žemlička

Okolo poloviny 10. století dokončil Boleslav I. (935–972) sjednocení českého území a obrátil zrak k severovýchodu. Rychle dobyté oblasti Slezska, Krakovska, Moravy, západního Slovenska až k řekám Bug a Styr nebyly však přičleňovány k českému jádru, nýbrž sloužily jako zdroj tributů a dávek, též jako rezervoár otroků pro západní a arabské trhy. Z jejich prodeje pražský kníže bohatnul. I proto si mohl vydržovat bojové družiny, které zajišťovaly trvalý přísun kořisti, břemen a odvodů. Napříč tímto územím navíc probíhala jedna z velkých kupeckých magistrál, mířící z evropského západu až na Volhu.

Tento způsob fungování raného státu mohl trvat jen do chvíle, než se dařilo kořistnický ovládat velké území, exploatovat ho a z jeho výtěžků živit dostatečně silné vojsko. Jakmile v sousedství začaly vznikat další strukturálně podobné státy, systém se přehříval a kolaboval. Ještě za Boleslava II. (972–999) došlo k zápasu s Polskem, o své, byť méně hlasitě se hlásily arpádovské Uhry. Získaná nečeská území rychle odpadala. Pokles příjmů jak z daní a zátěží, tak z velké obchodní cesty vedl ke snížení počtu profesních bojovníků, moc pražských knížat se tříštila a stáhla se nazpět do hranic Čech. Situaci neulehčilo ani vydrancování slavníkovské Libice (995). K politické krizi se záhy přidružila krize dynastická. Boleslav III. (999–1003) se na trůnu neudržel, Prahy a knížecího stolce se načas zmocnil polský kníže Boleslav Chrabrý (1003–1004, † 1025). Dokonce hrozilo, že Přemyslovci budou z Čech vypuzení. Teprve zásah římsko-německé říše, která ve svém východním sousedství hleděla udržet mocenskou rovnováhu, uvedl na trůn Jaromíra (1004–1012) a poté Oldřicha (1012–1034). Čechy se vnitřně zpevnily a v roce 1019 (1020) se k Čechám definitivně začlenila Morava.

Krize raného státu Přemyslovců okolo roku 1000 nebyla jevem výlučně českým. Měla paralely. Trnitým procesem expanze, krize a nové stabilizace prošly i obě příbuzné středoevropské monarchie. Podobně jako v Čechách po odchodu Boleslava II. (999), i tady tuto systémovou krizi ohlásila smrt silného panovníka, jednak Boleslava Chrabrého (1025) v Polsku, jednak Štěpána Svatého (1038) v Uhrách.

1 | Několik příkladů opevňovací techniky Slovanů okolo přelomu 10. a 11. století.

2 | Kostel sv. Klimenta na Levém Hradci severně od Prahy, kde měla stát nejstarší křesťanská svatyně. Kostel na obrázku získal ovšem svoji podobu až později.

3 | Neumělé, přesto dost zřetelné zobrazení jezdce s kopím z opěrné zdi slovanského hradiště v Libušíně poblíž Kladna.

4 | Tak asi vyhlížel jízdní těžkoodětec v 11. století.